

Science Bridges – platforma komunikacji i integracji z przesłaniem interdyscyplinarnym

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/ZN.2020.008>

W styczniu 2020 r. na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu zainicjowane zostało seminarium naukowe Science Bridges. Powołanie seminarium zbiegło się z drugą rocznicą wybuchu światowej pandemii, wywołanej przez COVID-19. Seminarium, od początku zaprojektowane jako wydarzenie cykliczne i multidyscyplinarne, staje się rozpoznawalne nie tylko w środowisku UMK, lecz także w kręgach naukowych innych uczelni, również za granicą. Należy podkreślić, że seminarium to powstało całkowicie dzięki inicjatywie oddolnej, z myślą o zainicjowaniu swobodnych, wręcz kameralnych dyskusji pomiędzy naukowcami, potrzebującymi takiego medium, żeby podzielić się wiedzą i wynikami z badaczami spoza swojej dyscypliny, a nawet z praktykami z rozmaitych branż, w tym pozanaukowych, którzy również byliby zapraszani. Środowisko takie w zamyśle miało uaktywniać wymianę myśli, podobnie jak odbywa się to na platformach społecznościowych i forach dla naukowców, np. ResearchGate, Academia.edu, lecz nade wszystko moderować dyskusję wokół tematu przewodniego, powiązanego z osobą zaproszoną, i motywować do spotkania *face-to-face*. Seminarium naukowe jako „szkółka leśna” idei jest sprawdzoną formą i miejscem dojrzewania, wzrastania młodych idei, co znajduje potwierdzenie w nauce światowej. Dlatego dla pomysłodawców – Tomasza Komendzińskiego i Veslavy Osińskiej – ważne było zapewnienie użyźnienia gleby owym młodym drzewkom wiedzy. Pielęgnacja jest realizowana m.in. poprzez zapraszanie na spotkania zarówno doświadczonych ekspertów, jak i młodych badaczy, co pozwalało na swobodną, nieograniczoną obowiązującymi paradygmatami ani metodologią wymianę idei, a także na świeże spojrzenie na podejmowane zagadnienia. Ponadto przedsięwzięcie jest próbą myślenia o instytucji naukowej i jej pracownikach w kategoriach wspólnotowych. Wszechobecna technologia i działanie naukowe rozumiane jako konkurowanie stawiają poważne wyzwanie przed wspólnotowym charakterem działalności naukowców związanej ze spotykaniem się, rozmową na określone tematy.

Założeniu Seminarium Science Bridges towarzyszyło kilka myśli przewodnich:

- W Instytucie Fizyki UMK od początku jego powstania funkcjonuje Czwartkowe Kolokwium Fizyczne, które z założenia angażuje społeczność fizyków do wysłuchania wykładów znakomitych gości zaproszonych z różnych uczelni świata. Ciekawostką jest to, że pół wieku temu powołał je założyciel fizyki toruńskiej prof. Aleksander Jabłoński, a z biegiem czasu wydarzenie to zaczęło być odbierane jako lokalna tradycja. Uczestnictwo jest już nawykowo wpisane w grafik każdego naukowca i ta niewymuszona z góry systematyczność w bezpośredni, aczkolwiek najprostszy sposób poszerza horyzonty poznawcze publiczności nie tylko w obszarze fizyki, lecz także innych dziedzin nauki. Inicjatorzy Science Bridges założyli, że taki model interakcji z autorami dokonań w wybranej dziedzinie, półwiecza sprawdzający się na Czwartkowym Kolokwium Fizycznym, można przenieść na rodzimy grunt, czyli do nowo założonego instytutu i wydziału, pamiętając o etymologicznym przesłaniu kolokwium – rozmowy na dany temat.
- Po reformie Nauka 2.0 jej klasyfikacja uległa zasadniczej zmianie, w wyniku której pojawiły się hybrydy, zrzeszające odmienne dotąd dyscypliny. Tak powstała dyscyplina nauki o komunikacji i mediach, w składzie której znalazły się obszary dawniej klasyfikowane w naukach humanistycznych (kognitywistyka, bibliologia, prasoznawstwo) i społecznych (informatologia, dziennikarstwo, medioznawstwo). A zatem twór „nauk o komunikacji i mediach” można traktować strukturalnie jako multidyscyplinarny, funkcjonalnie jako interdyscyplinarny, w którym do komunikacji naukowej niezbędne są transfery – „mosty” pomiędzy dyscyplinami oraz platforma zapewniająca szerokie spojrzenie pozbawione ciężaru nawyków wywodzących się ze sztywnego gorsetu klasyfikacji nauk.
- Zespół zajmujący się naukami o komunikacji i mediach tworzą przedstawiciele trzech jednostek organizacyjnych UMK. Słabo znają się nawzajem oraz mają niewystarczającą wiedzę o problematyce naukowej kolegów i koleżanek. Zamiast oczekiwanej współpracy i poczucia wspólnoty badawczej mogą powstać nieporozumienia natury dziedzicznej, terminologicznej, organizacyjnej i dydaktycznej. Seminarium jest idealnym miejscem do wypełnienia braków w integracji społeczności badaczy nowych jednostek organizacyjnych Instytutu, a szerzej nowego Wydziału Filozofii i Nauk Społecznych..

A więc przy Instytucie Badań Informacji i Komunikacji UMK powstało cykliczne Seminarium Science Bridges, odbywające się w ostatni poniedziałek miesiąca. Patronat organizacyjno-merytoryczny nad przedsięwzięciem objęły gremia, takie jak:

- uczelniane Centrum Doskonałości Naukowej IDUB IMSert (Interactive Minds, Society, Environment),
- ISKO (International Society of Knowledge Organization),
- Dariah-PL (Europejskie Konsorcjum Humanistyki Cyfrowej).

Pandemia niestety wyznaczyła nowe przestrzenie organizacyjne i miejsca spotkań. Seminarium przydzielono przestrzeń dyskową i domenę na serwerze uczelnianym do prowadzenia strony WWW: <https://sciencebridges.umk.pl>. Jak się później okazało, ogłoszenia drukowane i rozpowszechniane w różnych jednostkach okazały się niewystarczającymi informatorami. O wiele więcej słuchaczy przyciągnęła wizytówka sieciowa (strona internetowa), a później – posty w mediach społecznościowych. Pandemia stworzyła sprzyjające okoliczności do spotkań na Science Bridges. Organizatorzy nie mieli żadnych możliwości finansowanych, aby fizycznie zaprosić na seminarium naukowców światowego formatu. Natomiast wirtualna postać seminariów samoistnie podsunęła rozwiązanie na ograniczenia przestrzenne, czasowe i finansowe. Platformą spotkań początkowo był MS Teams, skonfigurowany w ten sposób, aby dostęp mieli jedynie posiadacze polskich kont uczelnianych. Ze względu na takie ograniczenia platformę ostatecznie zmieniono na system Big Blue Button (BBB) zainstalowany na serwerze UMK, pozwalający na łączenie się maksymalnie 150 uczestników.

Pierwsze dwa spotkania stacjonarnie przeprowadzili założyciele. Tomasz Komendziński w prelekcji (luty 2020 r.) nt. „Deep Medicine i Compassion Ommics” pokazał kierunek rozwoju medycyny w związku z wykorzystaniem metod uczenia maszynowego, podkreślając, że daje to szansę nowej humanizacji medycyny. Przy tej okazji wszczął dyskusję o potrzebie studiów nad uważnością i współczuciem, które nazwał nowymi kompetencjami XXI w. Veslava Osińska (marzec 2020 r.) podczas wykładu o niepewności wizualizacji omówiła spotykane niejasności i problemy odkrywane podczas wizualizacji danych wieloskalowych. Następne prelekcje odbyły się online, a większość z nich została nagrana i udostępniona na stronie (<https://sciencebridges.umk.pl/pages/past-lectures/>) oraz w mediach społecznościowych. Podczas dwuletniego funkcjonowania Science Bridges przeprowadzono kilkanaście spotkań, nagrano dziewięć wykładów i nawiązano kilka rodzajów współpracy z zagranicznymi ośrodkami. Od 2021 r. strona internetowa, administrowana przez doktoranta Sławomira Stępskiego, jest prowadzona wyłącznie w języku angielskim.

Prelekcje organizowano tak, żeby zachować ciągłość dziedzinową, planując zaproszenie gości z dwumiesięcznym wyprzedzeniem. W początkowym stadium nacisk tematyczny kładziony był na współczesne technologie informatyczne i ich zastosowanie w różnych obszarach nauki. Nieprzypadkowo, ponieważ kompetencje informatyczne i przetwarzania informacji są istotne dla badaczy z obszarów nauk o komunikacji i mediach. Stąd rozpoczęto serię wykładów: od Data Science (prof. UMCS Andrzej Radomski, prof. Renato Rocha Souza

z Federal University of Minas Geras w Brazylii) do sztucznej inteligencji, historii i trendów (dr Grzegorz Osiński z Akademii Kultury Społecznej i Medialnej). Po przerwie wakacyjnej zaproszono dr Łukasza Kędziore – badacza wizualności dzieł sztuki, który wprowadził słuchaczy w koncepcję nowego podziału sztuki, uwarunkowanego oddziaływaniem na odbiorcę. Następny wykład przeprowadził uczelniany *post-doc* dr Brett Buttlere, który omówił metody obliczeniowe możliwe do zastosowania w obszarze nauk humanistycznych i społecznych. O przyszłości nauk kognitywnych opowiedział gość z Uniwersytetu SWPS w Poznaniu dr Dawid Wiener. Ważne miejsce zajęła tematyka psychologii eksperymentalnej oraz eksperymentu w badaniach z pogranicza nauk społecznych. Ze sławnego ośrodka w Japonii, sieci laboratoriów RIKEN¹ i jednocześnie Uniwersytetu w Tokyo zaproszono aż dwóch badaczy, fizyków: dr. Tomasza Rutkowskiego oraz dr. Zbigniewa R. Struzika. Pierwszy zapoznał słuchaczy z obszarami prowadzonych badań w RIKEN, w szczególności z wynikami doświadczeń pasywnego Brain Computer Interface. Na tej podstawie przedstawiona została także organizacja i zasady prowadzenia badań, trwania i tworzenia grup badawczych oraz laboratoriów w ramach RIKEN². Drugi prelegent, także związany z Sano – Centre for Computational Personalised Medicine³, odniósł się do symulacji i modeli pracy serca. Serie wykładów z fizyki dopełnił prof. Paweł Sobkowicz z Centrum Badań Jądrowych, rozpatrujący naukę w kategorii procesów społecznych. Zwieńczeniem poszukiwań intelektualnych w świecie naukowym było zaproszenie profesora z Northwestern University (Illinois) Dashuna Wanga, którego wydaną w 2021 r. książkę *Science of Science*⁴, napisaną razem z Albertem László Barabásim⁵, ogłoszono wydarzeniem roku. Obecnie trwają starania, aby ta książka ukazała się także po polsku.

Słuchacze Science Bridges mieli okazję zapoznać się z badaczami z różnych ośrodków eksperymentalnych, najnowszymi trendami w nauce światowej oraz przełamać bariery dyscyplinarne, wchłaniając ciekawostki z innych obszarów badawczych. Na seminaria zapraszani są także studenci i doktoranci, którzy mogą uzupełnić swoją wiedzę z zakresu aktualnych badań na świecie. Wykłady udostępnione na stronie internetowej mogą służyć każdemu pragnącemu pozyskać poszerzone informację i wiedzę, odpowiedzi na pytania bezpośrednio od specjalistów. Takie doświadczenie „leśnej szkółki” idei w środowisku akademickim może nie

¹ Strona RIKEN (Research Centers and Experiences from Academic Work): <https://www.riken.jp/en/>. Dostęp: 18.12.2020.

² Więcej o laboratoriach BCI-lab: <https://about.bci-lab.info/home>.

³ Strona Centrum: <https://sano.science>. Dostęp: 18.12.2020.

⁴ Fragmenty książki dostępne są na stronie: <https://www.dashunwang.com/book/the-science-of-science>. Dostęp: 29.03.2021.

⁵ Amerykański fizyk węgierskiego pochodzenia, wybitny współczesny twórca nauki o sieci: <https://barabasi.com>.

tylko prowadzić do rozwoju prezentowanych pomysłów, ale również dać szansę na wypracowanie metody naukowej, rozmowy przedstawicieli różnych grup badawczych oraz ugruntować przekonania, że nauka jest tym, co ich łączy.

Veslava Osińska i Tomasz Komendziński (organizatorzy)
Instytut Badań Informacji i Komunikacji UMK